

GAZETA KRAKOWSKA

N^{ro} 74.

Z KRAKOWA DNIA 7 WRZEŚNIA 1825 ROKU WE ŚRODĘ.

— Z Krakowa —

Gazeta Warszawska w Nrze 135 umieściła następujący artykuł:

o Kawi i iey skutkach na zdrowie ludzkie.

Gdyby w obecnym stanie rzeczy towarzyswem Europejskim kawę i herbacę odjęto, śmiało powiedzieć można, że pozabawioneby zostało jedney z najpierwszych potrzeb. W kraju naszym, gdzie niepoenie zamożniejszych tylko stanów zwyczajnym są napoem, mniej jeszcze czuły się to dalek za granicą, w Niemczech mianowicie, gdzie wszyscy piją kawę, a do tego piją ją nie filiżankami, jak u nas, ale dzbankami. Prawda, że kawa jest tylko niby to kawa, wszelako biorąc całą masę konsumpcyi, niewątpliwie okazał by się ta daleko znacniejszą jak w Polsce.

Lubo kawa i herbata nie są krajowemi u nas produktami, i znaczne za nie pieniądze za granicę wychodzą, wszelako kto wie, czyli, gdyby ich nie było, nie mieliby nievsza znaczniejsze wydatki. Teraz średnia klasa zbrywa mnogich gości filiżanką kawy lub

ciepłej herbarki, a bez nich być może żeby do droższych i mocniejszych napoioów uciekć się musiała, które bardziej szkodzilyby i zdrowiu i finansom domowym; wybierając zatem z dwoyga zlego, mniejszemu dać należy pierwszeństwo.

Lecz nie myślę ja tutaj zastanawiać się nad kawą pod względem ekonomicznym, bo bym i w tym razie na tem skńczyć musiał, że ten wygrywa, co iey nie pije; zwrocę raczej miłośnikom tego napoju na skutki kawy na zdrowie ludzkie, co przy powszechnem iey używaniu obowiązną rzeczą być nie może.

Znany w świecie medycznym Doktor Hahnemann, autor nowej metody leczenia homeopatyczną zwaney, wydał osobne dziełko o skutkach z używania kawy, które we wszystkich językach tłumaczenia zyskało, i z którego przytoczymy niektóre szczegóły.

„Aby używać z pożytkiem zdrowia i długiego życia, (mowi autor) człowiek używać powinien samych pokarmow pożywnych i nie mających w sobie części drażniących i lekarskich, napoie tego

powinny być odwilżające, albo odwilżające i pożywne zarazem, lecz zawsze bez części wzmiankowanych, i takimi są czysta woda źródłana i mleko.

”Co do przypraw dodających smaku, tylko sól, cukier i ocet użyte w miarę są uznane za niewinne i zdrowe. Wszystkie inne mieszani, iako to: korzenie, tulzież wszystkie napoje mocne, przybliżają się własnością swą mniej więcej do natury lekarstw, i tem są gorzej i szkodliwsze naszemu zdrowiu i życiu, gdy są częściej i obficie używane.”

Podług tego autora kawa, herbata, mocne piwa i wina są napojami lekarskimi, które niszczą zdrowie i przyprowadzają nas do stanu choroby. Własnością lekarstw jest, że w znaczney ilości pierwszy raz wzięte sprawiają nieprzyjemne wrażenie; nikt pierwszy raz w życiu paląc tytuń nie znalazł w nim smaku, równie nikt z przyjemnością pierwszy raz w życiu nie pił kawy bez cukru. Przez nawyknienie usuwamy zwolna te nieprzyjemne wrażenia, nawet znajdujemy w nich niejaką przyjemność i robimy sobie z nich potrzebę, jak piśak, który polubił gorzałkę i bez niej obejść się nie może, bo choć przez chwilę koi przez nią cierpienia, które też sama gorzałka zrządziła.

Stosując to do kawy, dla przekonania nas o iey szkodliwości, rozbiera autor po szczególe iey skutki, które na pierwotne i następne dzieli.

Skutkiem pierwotnym kawy jest mniej więcej przyjemne powiększenie czynności życia; władze zwierzęce naturalne i tak zwane życie, znajdują się w pierwszych chwilach w stanie sztuczney doskonałości, lecz skutkiem nastę-

pnym, który po kilku godzinach zwolna następuje, wcale przeciwny temu okazuje się rezultat, to jest, uczucie nieprzyjemne istnienia, czynność przytęplona, tudzież rodzaj sparaliżowania władz zwierzęcych naturalnych i życia.

Kto nie nawykł do picia kawy lub nieco więcej iev użyte, czuje w pierwszych chwilach uczucie mocniejsze swiego istnienia, puls jego jest mocniejszy i częstszy, dostaje na twarzy plam ostrych i znacznych, podobnych do plam czerwony, czoło i dłonie się potą, jest bardziej rozpalony, co mu sprawia przyjemną obawę, serce jego bije z uczucia rozkoszy, iak się to dzieje z wielkiej radości, żyły na ręku brzmiają. Człowiek taki docknąwszy się go dać uczuć niezwykłą gorącość, która czasem w poty całego ciała się zmienia.

Te wszystkie oznaki są oznakami nienaturalnego stanu zdrowia, ale iakież im towarzyszą okoliczności? Oto: przytomność umysłu, uwaga, sympatya bardzo są ożywione iak w stanie zwyyczajnym ciała. Zdaie się takiemu osobie że wszystkie otaczające ią przedmioty przywdziały zachwycającą powierzchowność; wszystko pokrywa się barwą wesolą i świecąca. W pierwszych chwilach na ustach pijącego kawę maluje się uśmiech, tak, iakby był ko tenc z siebie i ze wszystkiego co go otacza i dla tego też kawa została napojem towarzyskim. Każde uczucie przyjemne, którego doznaje, staje się nagle zapalem chociaż nie na długo. Nieką z pamięci smutne przypomnienia i wszystkie przykre uczucia ustają w czasie tey czarującej gorączki. — Lecz obaczmy inąd dzielniejsze skutki kawy.

Ludzie nie żyjący w stanie prostoty naturalnej, w pierwszych chwilach po przebudzeniu czują ciężkość na ciele i umyśle, głowa cięży członki są odczwia e, i mniej giętkie iak zwykle, a myśl z trudnością pracuje; ale filiżanka kawy rozpułza prawie w mgwieniu okato nieprzyjemne uczucie i nagle odżywia.

Daley natura chciała, żebyśmy po pracy dziennej byli znużeni, uczucie nieprzyjemne, ociężałość sił fizycznych i umysłowych, czyni nas spiącemi i szukającemi spoczynku. Napijemy się kawy, a wnet stan ospałości, żywność sztuczna nastąpi i czuwamy wbrew potrzebie natury.

Daley jeszcze, do życia potrzebuemy pożywienia, czujemy przykre uczucie głodu lub pragnienia, napiemy się kawy, i zaspokalamy nagle te wrażenia bez względu na to, czyli przez to nie oszukujemy natury, czyli iey nie odzwiamy właściwego pożywienia i napoju, bo myli się, kto kawie znakomitą moc pożywną przypisuje.

Działa nadto kawa i na strawienie. Natura chce, abyśmy w czasie tym zostawali w spoczynku, żebyśmy przerwali pracę gdy jesteśmy po jedzeniu, a nieprzyjemne uczucia, których doznaliśmy czyniąc przeciwnie, dowodzą, że tego czynić nie powinniśmy. Ale kawa rozpędza tę ociężałość umysłu i ciała, i dla tego wyrafinowani Sybarycy używają tego napoju po jedzeniu, bo im powraca dobry humor i tak się czują lekcy iak gdyby ich żołądek nic, albo bardzo mało ciążyło. Tym sposobem kawa i przyspiesza trawienie i nagli oswobodzenie żołądka, nie uozwalając wszela-

ko naturze ciągnąć z pokarmow dostatecznego pożywienia.

Znaczny ieszcze wpływ ma kawa na obudzenie w ludziach namiętności, przez wystawienie nam rozkosznych obrazów i myśli, które prędko znikają i smutne zostawiają pamiątki.

Lecz zastanówmy się teraz nad następnymi skutkami z używania kawy. Tu okaże nam się w całej wielkości iey szkodliwy wpływ na zdrowie ludzkie.

Pierwszym skutkiem następnym tego napoju jest, że stan dla zapobieżenia któremu kawa była użyta, powraca się ale daleko mocniej. Czynność życia znika nagle, następując chęć snu, połączona z ziewaniem i wielką beczynnością, poruszenia ciała stają się ciężkie, a wesołość zmienia się w smutek i ociężenie, funkcyia trawienia odbywa się boleśniej i wolniej, i sztuczny ogień ginie gaśnie, a następuję zimno mianowicie w rękach i nogach, ginie illuzyia otaczających przedmiotów, namiętności ożywione ciepiał, zły humor się powiększa, apetyt naturalny ginie, a używanie pokarmow daje ciężkość głowy i żołądka. Sen prawie ustaie, obudzenie się jest ociężale, humor nudniejszy iak zwykle.

Jeżeli kto dla zaradzenia temu zletemu znów się do kawy ucieka, wtedy skutki wspomniane następują w wyższym nierównie stopniu i straszniejsze ieszcze się stają. Trudnoby mi było (mówi autor) opisać wszystkie cierpienia, które się okazują pomiędzy osobami pijącemi kawę to pod imieniem słabości, to boleści nerwowych, to chorób chronicznych wycieńczających ludzkość i odradzających się w ciele i umyśle.

Alte nayszkodliwicy działa kawa na kobietach, dzieciach i literatach:

Nabrzmienie policzków, rwanie po różnych częściach ciała, skłonność do wyrzutów skórnych, z czego tworzą się nieraz rany chłonąc ne na udach i na piersiach w czasie karmienia, nudności, gorąco biegające po ciele, a nade wszystko ból głowy jednostronny i nerwowy, są u kobiet zwykłemi skutkami używania kawy. Z najmniejszym nadużyciem w jedzeniu, tudzież załada smutkiem cierpią ból piersi, żołądka i tak zwane kurcze. Choroby, którym kobiety wyłączni: podlegają, nabierają symptomatow złych. Co do powierzchowności kobiety dostają cerę wyoladłą, żółtą, oczy mgłą zasłte, wargi sine, całe ciało rozmiękle, stają się niepłodne, niezdolne do karmienia dzieci; mężczyźni zaś tracą dzielność fizyczną i skłonni są do cierpień hemoroidalnych.

Lecz co jest nayszczególniejsza, oto, że używanie kawy jako sprawiający skłonność do wszelkich uczuć nieprzyjemnych, tudzież do nayostrzeższych boleści, przykłada się naywięcej do pruchotenia kości, a nade wszystko do psucia się zębów. Kawa, zgryzoty i nadużywanie merkuryuszu nayprędzey psują tę nienagrodzoną piękność ust, ten organ niezbętny do czystego wymawiania i to narzędzie łączące pożywienie z śliną. Powietrze zaduszone w pokoiach i zbyteczne oblatowanie żołądka na noc, znaczone się także do tego przykładają; ale sama kawa zdolna jest w krotkim czasie zniszczyć nasze zęby, lub uczynić je czarne i żółte. Mianowicie zęby kły zwane, naypierwey zepsucia podlegają.

Co się tycze skutków kawy na dzie-

ciach, te są nierównie bardziej uderzające. — Przytoczymy tu słowa samego autora dla przekonania matek, które ten szkodliwy napój udzielają, iak nienagrodzoną przez to ich zdrowiu zadaią kłuskę.

„ W ogólności (mówi Hahneman:) kawa nayszkodliwszy ma wpływ na dzieci, a to tem bardziej, im są delikatniejsze. Lubo przez się nie daie im choroby rachitis zwanej (choroby Angielskiej, pokręcenia członków), przecież ją przyspiesza wraz z innymi przyczynami istotnemi, iakimi są pożywania wegetalne, nie wyfermentowane i powietrze zamknięte i wilgotne w mieszkaniach. Aże kawa sama przez się daie dzieciom używającym pokarmow zdrowych i świeżego powietrza rodzaj suchot tak szkodliwych iak rachitis. Dzieci suchoty te cierpiące mają cerę siną, a ciało rozmiękle. Z trudnością uczą się chodzie, krok ich jest chwiciący, łatwo upadają i chcą ciągle, żeby je noszono. W mowie iakają się, chcą mieć wiele pożywania, a przecież mało jedzą i piją. — Przytępienie zastępuje u takich dzieci, otwartość, wesołość i dobry humor stanowiący przyjemny charakter dzieciństwa. Nic tym małym nieszczęśliwym nie sprawia radości, nic ich nie bawi, we wszystkim co czynią, okazuje się tylko pol życia, są bardzo łekliwi i trwożą się byle czego. Rozwinięcia i zatwardzenia okazują się u nich na przemian, odteń ich jest grający, mianowicie gdy śpią, do wiem piersi napełnione są zawsze flegmą, która przy żadnym kaszlu nie odchodzi, i sprawia, że zawsze mają tak zwaną ciężkość na piersiach. — Zęby przychodzą z trudnością i z bólem, nawet z kowul-

swiami; a pomimo to, zęby te są nie doskonałe i przed czasem wypadnięcia pruchnięją. Wieczorem przed spaniem, lub w enwili, gdy się kładą dostają dzieci czerwoności i pieczenia na jednym policzku lub na obu. W nocy spią słabo, rzucają się i pragną często pić. Pocażą się to na czole, to na głowie, najwięcej zaś z tyłu głowy, a czasem przez sen płaczą. Z trudnością przychodzą do zdrowia po chorobie, a zdrowie to jest zawsze słabe. Często podlegają zapaleniu chronicznemu oczu połączonemu z szczególnym osłabieniem powiek wierzchnich, które nie pozwalają im oczu otworzyć, choć czerwoność i nabrzmienie tych powiek jest małe. Ten rodzaj oftalmii trwa czasem parę lat; dzieci cierpiące ją ciągle się smucą i płaczą, spią często na twarzy, lub chowają się w ciemność i tam w skrzywionej postaci siedzą lub leżą. Zapalenie to ma miejsce najwięcej na błonie zwierzchniey oka, na której tworzą się naprzód żyłki czerwone, później ciemne plamy, a nakoniec małe pęcherzyki i małe rany, które często głęboko wchodzą i grożą utratą życia. Oftalmii tej, chrząszczeniu na pierśiach, tudzież innym cierpieniom podlegają nawet dzieci przy pierśiach karmione przez matkę piącą wiele kawy i nieużywającą świeżego powietrza. — Jakaż więc musi być moc lekarska tego napoju, kiedy i dzieci przy pierści dotyka.„

Co do literatów, kawa dla tego im szkodzi, że przymuszeni są wiewie siedzieć w zamkniętem powietrzu izb. — Można by tu dodać jeszcze rzemieślników, którzy się trudnią pracą wymagającą siedzenia.

Z tych powodów szkodliwego wpły-

wu kawy na nasze zdrowie radzi Hahnemann, aby ją zostawić Niemcom chcącym tworzyć lekkie romanse, tancerzom i baletnikom, improwizatorom, kuglarzom, filutom, bankierom Faraona, nowoczesnym nadzwyczajnie szybkim wirtuozom i Doktorom modnym, wszędybyłskim, którzy w jednym poranku go wizyt zrobić pragną; ale ci, co chcą być zdrowi, powinni ją porzucić, brać ją tylko za lekarstwo, a zastąpić jej zwykłe używanie przez mleko lub czyste kakao.

Bydź może, że nie jeden z czytelników naszych choć w części przyzna słusność Hahnemannowi, lubo znajdą się niewątpliwie i tacy, którzy z Wolterem powiedzą: „Bydź może, że kawa jest trucizną, ale musi bydź bardzo wolną, bo ją od 80 lat piję, a jeszcze mi nie zaszkodziła.„

Z Paryża d. 23 Sierpnia.

Wysłany niedawno zjad do Madrytu goniec powioli zapewne wiadomość o uznaniu niepodległości Haity.

Nadeszła z Port-au-Prince do Hawru listy pod d. 8 Lipca zawierają następujące szczegóły: D. 3 Lipca zpołudnia pokazała się przed naszym portem eskadra Francuzka, składająca się z fregaty Circo, bryga i galery Bearnaise. Baron Mackau, kapitan okrętowy i szambelan Królewski, dowodzący tą eskadrą wystąpił d. 4 rano na ląd. Rozpoczęte dnia tego układy ukończone zostały d. 7 o godzinie 10 w wieczor, a nazajutrz ogłoszone zostało rozporządzenie Królewskie: Prezydent Boyer i Baron Mackau uściskali się, a lud wykrzyknął: niech żyją Haity, Francya, jej Król i niepodległość! Zaraz odplynęła galera z pismem P. Mackau do Brest.

Rajah Oudy darował Królowi naszemu exemplarz słownika Perskiego, który składa się z 7 tomów in folio i zawiera 22,712 artykułów. Oprócz tego exemplarza nie znajduie się we Francyi tylko eden exemplarz tego dzieła, drukowanego w r. 1821 w Lucknow (nieдалeko Nepalu) który P. Sylwester Sacy nabył.

Akademia napisów obrała korrespondującymi swoimi członkami Barona Wilhelma Humboldt, Kr. Pruskiego Ministra Stanu, i Radcę nadwornego Creuzer w Heidelbergu.

Jenerał major Hr. Arbaud-Jouques mianowany został dowodcą brygady Szwaycarów, która przy Króiu Hiszpańskim w Madrycie służbę czyni.

Woysko nasze będzie znacznie pomnożone; 20 batalionów nowej piechoty będą przed Październikiem utworzone; artylerya i korpus inżynierów będą także powiększone; drugi pułk karabinierów urządzany teraz jest w Pont-a-Mousson, i oprócz tego pułki kirysserów i dragonów mają być pomnożone. Urządzenia te nie są czynione w zamysle wojny, ale jedynie dla zrownania woyskowej naszej siły z innymi krajami.

Życie Napoleona z pod pióra byłego Hiszpańskiego Ministra Cevallos, będzie w Paryżu drukowane.

Jenerał Boisseroll wydał gramatykę i słownik języka Sanskrit za cenę na prenumeratę 150 Fr.

Uboga wyrobnica, której piawka wśliznęła się do ust, cierpiła w żołądku nadzwyczajne boleści. Po siedmiotygodniowym nawieciu tego owadu w ciele chorey, która zaczęła już mizernieć, udało się lekarzowi Jacquot wypędzić go

kilku pól szklankami wina. Wszelkie inne lekarstwa, których używano na wyrowadzenie tej piawki, były bezskutecznemi; po winie nakoniec wyszła żywa i nabrzmiała.

Z Londynu d. 16 Sierpnia.

D. 12 b. m. N. Król w rocznicę urodzin swoich, w której 63ci rok życia ukończył, dał w Windsor, świetny bal na którym znajdowało się wiele członków rodziny Królewskiej i innych znakomitych osób.

Lord Strangford wyjechał ma za dni 14 na nowe swoje poselstwo do Petersburga.

Hudson Lowe, znany jako Gubernator wyspy S. Heleny, jest Vicegubernatorem wyspy Ceylon.

Dziś Kapitanowie Clapperton i Parse odплыли na okręcie Brazen na nowe odkrycia w Benin, z kąd dostać się chcą do Sudan i Tombuktu.

Znających żeglogę zatrudniają tu teraz dwa nowe wynalazki. Pierwszy jest P. Roth, za który otrzymał 5000 Fs. nagrody i składa się z mechanizmu, za pomocą którego można w jedney minucie maszt i stangę okrętu obalić i w 5 minutach znowu podnieść bez nadwężenia okrętu i niepotrzeba do tego jak dwóch ludzi. Admiralicyja chce ten mechanizm na okrętach Angielskich zaprowadzić. Drugi wynalazek składa się z udoskonalenia igły magnesowej przez P. Pope.

W krótko wyiść tu z druku mają tajne Pamiętniki panującej we Francyi rodziny Królewskiej, podług dziennika Xiężny Lamballe.

Pisma nasze opisują z zadziwieniem

żołnierza, który za jednym posiedzeniem ział 15 funtów mięsa, 2 funty świec łoiowych i wypił 10 butelek porteru.

Gazeta Goniec zawiera następujący artykuł o uznaniu niepodległości St. Domingo: "150 mill. Fr. które część tej wyspy Francuzkiej zapłacić ma, wystawiane są jako wynagrodzenie dla byłych tamże właścicieli Francuzkich, lecz w istocie nie są jak tylko okupem za niepodległość. Gdyby Francya była ostatniego odmówiła, rzeczona wyspa nie byłaby ani franka zapłaciła. Układ ten w sposobie skarbowym, zwłaszcza w terażniejszej chwili, nie jest odrzecznym, ale w politycznym względzie daleko ważniejszym. Sądzono zawsze, iż Francya jest przeciwną zasadzie uznania niepodległości zbuntowanej osady. Lecz tego już przypuścić niemożna; Francya odstąpiła od tej zasady i bardzo rozumnie, bo ustąpiła to, co już tylko z nazwiska posiadała. Postępek ten jest dobrą na przyszłość wrozbą, gdyż ułatwia trudność, której bezwątpienia doznała Francya w układach z Hiszpanią względem południowej Ameryki. Rzecz ta zapewne niebawnie załatwioną zostanie; bo nikt nie poniosłby więcej szkody jak Francya, gdyby trzymała się polityki Hiszpańskiej, czego nikt lepiej niezna jak P. Villele, i żaden czyn jego Ministerstwa nie przyniesie mu więcej zaszczytu, jak załatwienie tego przedmiotu."

W Gazecie Bogoty pod d. 19 Czerwca czytamy list Wielkorzędcy Kurasao do Kolumbijskiego Ministra spraw zagranicznych, w którym mu donosi o powrocie Pułkownika Quattel z poselstwa do Bogota i oraz dodaje: "Wkrótce będą zapewne mogli W Panu donieść, że

mój Monarcha (Król Niderlandski) przystąpi do zawarcia traktatu przyjaźni i handlu na wzajemnych dla obu krajów korzyściach."

Jenerał Sukre posłał Boliwarowi w imieniu woyska w podarunku 5 chorągwi najdawniejszych Hiszpańskich pułków, które przeciw Peru walczyły, pomiędzy któremi znajduie się sztandar, z którym Pizzaro przed 300 laty wszedł do Kusko.

— Dnia 20 —

Na giełdzie tutejszej rozchodzila się wieść o zawartej między Lordem Cochrane i deputowanemi Greckimi umowie, nocą której powiezie Grekom pomoc. Popłynie z nim 4000 Anglików i Niemców i znaczny park artyleryi. Zakupione są na to przeznaczone dwa liniowe okręty o 74 działach, które urządzone są na fregaty, i dwa parowe statki. Uzbrojenie to nosić będzie nazwisko "posiłkowej wyprawy," i Lord Cochrane podjął się tylko nad nią dowodztwa pod warunkiem nieograniczonej wolności działań. — Gazeta Goniec tak o tem pisze: "Pewną jest rzeczą, iż osoby gorliwe o dobro Grecyi, starały się nakłonić Lorda Cochrane, aby całą swoją siłą wsparł Greków. Odebraliśmy o tym przedmiocie uwiadomienia, lecz te nie są jeszcze tak dalece dojrzałemi, aby mogły być publiczności udzielonemi; mamy jednak powody do wierzenia, iż zawarte zostały punkta na zasadzie, które wielką uczynią Grecyi przysługę. Lord Cochrane nie byłby się podjął takowego przedsięwzięcia, gdyby nieoddano do jego rozrządzenia sposobów zapewniających skuteczność jego działań. Z drugiej strony niema pode-

bięstwa, aby z strony rządu Greckiego zachodziła trudność względem ofiarowanej mu pomocy; ztem wszyskiem jest to okoliczność, której w tej chwili roztrząsać niemiżna., — Handlujący do Lewantu kupcy zatrwożyli się bardzo, iż przez ten krok życie i majątki Anglików w państwie Turckiem będą na największe niebezpieczeństwo wystawionemi, gdyż Turcy nie uwierzą, aby Anglicy bez zezwolenia rządu swego wspólnie z Grekami działać mogli. Umowa z Lordem Cochranem zaysć miała na obiedzie u P. Burdett, i do rozporządzenia swiego mieć ma 300,000 Es. — Jedną z Gazet tutejszych donosi, iż ten Lord odstąpił swiego w Brazylji urzędu, który mu rocznie 6000 Es. przynosił. — Powyższa wyprawa odpłynąć ma z Anglii na końcu Października.

Od roku 1812 aż do końca przeszłego pokazało się w Westminster (część Londynu) że 290 mężczyzn i 83 kobiet odebrali sobie życie. Aże ta część miasta liczyła przed 4 laty 181,000 mieszkańców, a zatem wypada w równem przecięciu, że corocznie z 8100 ludzi jeden przez samobójstwo ginie.

W hrabstwie Surrey utwarzają się towarzystwo, którego jest zamiarem zapatrzyć i ulepszyć obyczaje wychodzących z aresztów więźniów. Zamiar ten bardzo jest trudny do skutoczenia, bo niepodobna mióść w wychodzących więźniach prędkość uczenia i nauki.

Ośmiesznać letni Romero Al uente znany członek Stanów Hiszpańskich przybył tu dziś z Gibraltaru.

General L. favorite przybył d. 6 Czerwca z Nowego Jorku i do Filadelfii, dla odpłynięcia zamtąd do Francji.

Niewidziano jeszcze nigdy tak wiele ludzi przybywających do Gravesend, dla uleczenia się od pokąsania psów wściekłych przez zanurzenie w morzu iak tego lata. Leczenie to jest nader dręczącym, bo chory trzymany jest aż do osłabienia w wodzie, i zanurzenie powtarzanym bywa.

Do Mexyku przybyło 25 z oyczyzny wygnanych Włochów, którzy użytemi będą do krowania robieniem dróg i robot w kopalniach.

Podług listów z Limy pod d. 28 Kwietnia Jenerał Bolivar udał się do Arequipa i Kusko. Jenerałowie Salon i Valero popierają oblężenie Callao.

Rząd Chilijski znajduje się w złych okolicznościach. Skarb publiczny jest próżny i woyska dla niewypłaty żołdu uchodzą. Niektaki Pincheira, który z 1000 ludzi gości w gorach Andes i ucieka równiny, nie jest jeszcze pokrończony. Grupa wysp Chiloe (składająca się z 37 wysepek) ciągle jest rządowi Hiszpańskiemu wierna. Główna wyspa tej grupy Chiloe ma około 5 mil Niemieckich długości.

Z Kopenhagi d. 20 Sierpnia.

Dunska siła morska składa się teraz z 3 liniowych okrętów, 6 fregat, 3 korwet, 4 brygów i 1 szonera. Oprocz tego posiada 80 działowych moździerzowych szalup, w ogóle 97 większych i mniejszych okrętów w dobrym stanie. Na warsztacie budowane jeszcze są 4 wojenne okręty.

Z Aalborgu piszą, iż tego lata mają tam obfity urodzaj.

Niderlandski Minister przy Dworze naszym, Vicchrabia Quabel, przybył tu z swym sekretarzem posejstwa, Hrabia Busch.

D O D A T E K

D O N^{ro} 2.

G A Z E T Y K R A K O W S K I E J

Z KRAKOWA DNIA 7 WRZEŚNIA 1825 ROKU WE SRODĘ.

— Z Krakowa. —

Z dziennika Obserwacji Meteorologicznych, który w tutejszym Obserwatorium, jak zwyczajnie, cztery razy na dzień zapisywanym bywa, wypadają na miesiąc Sierpień następujące rezultata:

Największa wysokość barometru była dnia 31. 27^{''}11^{'''}2.

W tym dniu zewnętrzny termometr był \uparrow 11.01, wewnętrzny 14.03,

Higrometr 90. Wiatr Północno - Wschodni stan Atmosfery w pogodzony.

Najmniejsza wysokość barometru była w dniach 15 i 16 27^{''}3.00 termometr zewnętrzny pokazywał \uparrow 12. 1 a wewnętrzny \uparrow 15.0; Higrometr 100,

Wiatr był Północno-Zachodni przez obadwa dni deszcz padał.

Srednia wysokość baro: była 27^{''}7.00 62

Największe ciepło d. 5 i 6 \uparrow 22.00

Najmniejsze ciepło d. 31 \uparrow 8.08

Srednie \uparrow 15.020

Najmniejsz. wysoki: Higrometru d. 9 55 0

Srednia 86. 5

Prawie we wszystkie dni dochodził do wysokości 100

Przez 17 dni świeciło Słońce naprze-

mian z chmurami. — Mocna mgła była tylko jednego dnia. — Przez 6 dni padał deszcz, w jednym dniu się lyskało, dni zupełnie pogodnych było 4, pochmurnych bez deszczu 2.

Panujący wiatr przez cały prawie miesiąc był Północno-Zachodni, w ostatnie jednak dniach przy największej wysokości barometru był Północno-Wschodni.

Teraz widzialoy Kometa Enckiego, z przyczyny ciągłej reparacyi Obserwatorium obserwowanym być nie mógł.

Max: Weisse,

Dyrektor Obserwat:

W y i q t e k

Z Kuryera Warszawskiego z dnia 17 Sierpnia r. b. Nr. 203.

Z Plocka. — Od dwóch Tygodni bawi przywiecnie Publiczność tutejsza Towarzystwo Artystów Dramatycznych z Krakowa, wystawiając po kilka razy na tydzień Opery i Komedye. Niepowtarzamy tego, co tuż z chłuba o niem napisano. Tu tylko w dalszym jakoby ciągu dodać mamy sobie za miłą powinność,

że niezapomina o ratunku cierpiącej ludzkości, iakoż niedawno na dochód przedzającego pozbawionego wraku Artysty i innej podupadłej Osoby, wystawiło Komedją Fredry Mąż i Zona, w ktorej szczególniey P. Włodek wyborską Alfreda zabawił. Publiczność i wywołaniem zaszczycony został. Niemożemy także odmówić sprawiedliwego wspomnienia o talentach Pani Szymkayłowej w roli Zony i P. Szymkały, oraz Pani Włodekowej. Niech mi daruje Towarzystwo, jeśli przy tej okoliczności innych na teraz wymieniać niemogłem. Przekonała się Publiczność, że wszystkie Jego Osoby usiłują ciągle zjednać sobie dobre imię w swoim zawodzie, i na nie godnie zasłużyły. — B.

Z Madrytu d. 12 Sierpnia.

Król ciągle jeszcze cierpi napady podagry. Niedawno pojechał na odpust do Xięży Franciszkanów w Segowia; lecz nim przybył do tego miasta, gdzie tylko pół godziny zabawił, musiało 700 ludzi o liberalizm podeyrzanych oddalić się z niego. Utrzymuje się wieść, że J. K. M. przedsięwzemie podróż do Burgos, a Infant Karol do Francji i Włoch.

Mimo usiłowań pewnego stronnictwa, zapewniają listy z Jldefonso (gdzie Król bawi) że Inkwizycya nie będzie u nas przywroconą; Król i większa liczba Ministrów są temu przeciwni. Zapewniają niemnicy, że P. Aparici, były Sekretarz poselstwo Hiszpańskie w Rzymie, wysłany tamże ostał dla wyrobienia u Ojca S. pozwolenia do sprzetania licznych dobr Inkwizycyi. Skoro to nastąpi, tedy nikt nie będzie już ubiegał się za przywróceniem tego trybunału.

Wyrok Królewski rozwiązujący wszystkie kommissyie wojskowe przesłany został wszystkim Jenerałom kapitanom.

Jenerał Miranda, który wstawił się w Lutym r. 1820 w ściganu Riego i o mało już woysk jego nie rozbił, gdy tymczasem zaszła rewolucyja d. 7 Marca, w tymże roku, imianowany został drugim dowodcą na wyspie Kuba, i jedynie przez przywiązanie do Króla i oyczyzny przyjął ten przykry urząd.

Wyrok przeciw Jenerałowi el Empeinado tak dalece Król złagodził, iż zamiast poniesienia kary śmierci, odbędzie tylko 4letnie więzienie w twierdzy Santonie, przy czem, iak zapewniają, nie utraci ani stopnia, ani płacy jeneralskiej.

Mówią tu, iż policyja przejęła korespondencyją naszych ultramontanistów z Rzymem.

Gdy Trapista prowadzony był przez Saragossę, odwrócili się (podług Dziennika Konstytucjonisty) prowadzący go ochotnicy i pospolstwo, i uderzyli na liberalistów i domy ich złupili. Rząd złożył z urzędu Jenerała Samper, ponieważ tem zdrożnościom nie zapobiegł. Dołaią nawet, że woyska Francuzkie poszły z Pampeluny do Saragossy.

W Sewilli (podług doniesienia Gońca Francuzkiego) w nocy na 4 b. m. uwięziono około 150 ludzi (kupców, zakonników, wojskowych, Blancos, riałistów i Negros, konstytucjonistów) i po ich zeznaniach nazajutrz uwięziono więcej jeszcze osób i u wielu papiery zapieczętowano.

Od granic Turckich d. 4 Sierpnia.

W N. ze 125 w Hydra wychodzącego Przyaciela praw czytamy list Jenerała

Ruche pod d. 19 Czerwca do Rządu Greckiego, w którym żali się, że taż Gazeta obwinia okręty Francuzkie, iakoby Turkom dopomagały. Odpowiedź Maurokordato wyraża, że artykuł o który rzecz idzie nie był urzędowy; ztem wszyskiem rząd odebrał wiadomość, iż galera Francuzka Amaranthe ofiarowała Kapitanowi Baszy swoje usługi w przewozie, i istotnie kilkanaście użytecznych dla nieprzyjaciół Grecyi odbyta podróży.

Przekopy Reschyd Baszy pod Missolongi znajduią się o 60 kroków od pierwszej fossy. Oblega tę twierdzę 11,000 ludzi, a osada Grecka liczy 5800 ludzi. W Salonie stoi 9000 Turków, a Grecki Jenerał Gura stojący przed tem miastem ma pod sobą 11,000 ludzi.

Z Gine donoszą pod d. 6 Lipca, że w wodach Kandyi zaszła potyczka między flottami Grecką i Turecką, w której Osmanski okręt pierwszego rzędu spalony został. W Morei schwytano 10 Tureckich szpiegów, ktorzy się do tego przyznali. Ibrahim Basza udał się przeciw Koryntowi i chce przez opanowanie wązow Derweni otworzyć Turkom wniyscie z Romelii do Peloponesu. Ateny mają być przez Turków oblężone. Z Hydry przewiezionych zostanie do Morei 2000 Greków, dla wspierania rządu, który zdaje się być od Moreanów opuszczony. Dwa Greckie okręty wylecieć miały na powietrze przez zapalenie składów prochu przez jeńców Tureckich. Kilkanaście Angielskich wojennych okrętów widziano w drugiey połowie Czerwca około wyspy Milos przepływające; niektóre okręty tego narodu utrzymują związek z Neaplą. D. 17 Lipca deputowany od wysp Syfante, Milos

i Argentiera przybył do Syfante. W kilka dni potem zebrałi się tam Prymaci pobliskich wysp, zwołali lud i przeczytali mu dwa listy od rządu Greckiego, w ktorzych wystawiona jest konieczność żądania w terażniejszych okolicznościach Grecyi Europeyskiego Xcia na tron, a ztem Wyspiarze upowaznić do tego mają swojego reprezentanta. Jakoż uczynili to. W Nawarin i Modon wybuchnęło morowe powietrze. D. 11 Lipca o godzinie 10 w wieczór w Salonie w pałacu Baszy wybuchnął ogień, który w kilka godzin ogromny ten gmach z kancelaryjami, stajniami, i mieszkańiami przeszło 2000 urzędników i służących w perzynę obrocil. Trzydzieści okolicznych domów takż los spotkał. Turcy i Albańczykowie zwalaia na siebie na wzajem więtego ognia. Gdyby nieratunek sikawników Konsula Francuzkiego mieszkanie Agi Janczarów byłoby takż stało się pastwą płomieni.

Dnia 5 i 6 Września 1825 r.
Cena Zboż różnego gatunku na Targu
w Krakowie sprzedawanych.

	1.	2.	3.	4.
Korzec	Zł. gr.	Zł. gr.	Zł. gr.	Zł. gr.
— Pszenicy	11 —	10 —	9 15	9 —
— Zyta	7 15	7 —	6 —	5 —
— Jęczmienia	5 —	4 24	+ 15	4 —
— Owsa	3 12	3 6	3 —	—
— Jagiel	16 15	16 —	15 —	14 —
— Grochu	6 15	6 —	5 15	5 —
— Rzepaku	12 —	11 —	10 —	—

W Gdańsku dnia 29 Sierpnia.

Łaszt 30 Korcy wynoszący.

Pszenicy	od Złp. 450	do 600
Zyta	—	180 — 210.
Jęczmienia	—	210 — 240.
Owsa	—	150 — 180.
Grochu	—	212 — 240.

LOTERYJA KRAJOWA.

W 154 Ciągnienu dnia 7 Września r. b. w przytomności osob od Rządu do tego wyznaczonych, wyciągnięte z koła zostały Numera następujące:

70. 84. 54. 71. 22.

Przyszłe 155 Ciągnienu dnia 14 Września r. 1825 przypada.

U W I A D O M I Ę N I E

L O T T E R Y Y N E.

Na żądanie Domu handlowego He-
nikstein i Kompp: w Wiedniu, podpisa-
ny ma honor donieść Szanowney Publi-
czności, iż ciągnięcie Lotteryi
PALACU W WIEDNIU JO. X. LUBOMIRSKIEGO
wczasie Planem oznaczonym, to jest na
dniu 17 Września r. b. w Wiedniu niez-
wóźnie nastąpi.

Mała w porównaniu innych lotteryi
ilość losów, cena umiarkowana po Złot:
Reńskich 10 w papierach, czyli Sze-
na h Wiedeńskich za los, nakoniec bar-
dzo znaczne wygrania do tej lotteryi
przywiązane, spodziewać się każą pręd-
kiego pokupu tej małej ilości losów,
która jeszcze do sprzedania pozostaje.

Główny Prefer tej lotteryi stanowią
wyż rzezczoney Pałac, za który, gdyby go
wygrywający otrzymać niechciał, Sum-
mę Złot: Reńskich 90,000 w Cwancygie-
rach, co blisko 400,000 Zł: Pol: czyni,
za okazaniem wygrującego losu, na-
tychmiast w gotowiznie odbierze-

Oprócz tego głównego są Trefy po
25,000. 8000. 3000. 2000. 1000. 500. 200.
100 i tak niżej postępując do 12 Złot:
Reńskich w Szeynach Wiedeńskich, da-
ley dwie Premie po 50 Dukatów w zło-
cie, wynoszące razem Summę 63,625
Złot: Reńskich w Szeynach.

Są także jeszcze Trefery w złocie po
500. 300. 200. 100 50 i tak stopniowo aż
do 1 Dukata, razem 4000 sztuk Dukatów
w złocie wynoszące, które jednak wyją-
cznie przeznaczone są dla 6000 losów
bezpłatnych czerwonych, z których ieden
bezpłatnie nabydź można przy za-
kupieniu i zapłaceniu 10 sztuk losów czar-
nych, a które losy czerwone oprócz tak
wyżey dla siebie wyłącznie przeznaco-
nych Preferów w złocie, równie jak losy
czarne grają, i bez różnicy naywięk-
szy Prefer zrobić mogą.

Plan i Losow dostać można w han-
dlu podpisanego przy głównym Rynku
w Kamienicy pod Jaszczórkami zwaney
pod L. 18.
Maciej Wentzel.

D O N I E S I E N I A.

Prezes Sądu Appellacyynego W. M. Krakowa i Jego Okregu.

Gdy po śmierci P. Floryjana Koysiewicza, Urząd Pisarza przy Sądzie Pokoju
Okregu III Mogilsk ego otwartym został, przeto konkurs na tenże Urząd, do d-
30 Września r. ogłasza się z tem dołożeniem, iż życzący o otrzymanie tej pisady
ubiegać się, prosby swoje dowodami moralności, odbytych nauk i nabytey w linii
Sądowy praktyki opatrzone, na ręce Prezesa Sądu Appellacyynego, w tem zakre-
sie czasu, w celu następnie podania propozycyi do Rzządzającego Senatu, podać mają.

W Krakowie dnia 25 Sierpnia 1825 r. Nikorowicz.

Raubach, Sekr: Sądu Appel:

W Wiosce Naramie pod Kómtą Krasieniec, znajduje się do sprzedania zna-
czna ilość Chmielu Czeskiego, a rzadko z swey piękności, wielosci będącego w nim
nasienia olejnego z tęgim zapachem aromatycznym, widzianego, dla czego czwarta
tylko część jak zwyczajnie podlego i zle oczyszczonego, bierze się na użytek; ży-
czącego kupna jeszcze przed chmielobraniami widzieć go zaprasza się, dla przeko-
nania o jego gatunku i użyteczności, co nawet przeszłoroczny w pakach będący
udowodnić to potrafi.

Także Rayeras Francuzki (*avena elatior*) i Angielski z udzieleniem informacji,
o uprawie pod niego gruntu, sianiu i zbieraniu tegoż, aby przynajmniej do lat 15
trwałe łaki w obfitosci, i naywiększym pożytkiem mieć można, osobliwie w tych
miejscach, gdzie brakuje na naturalney paszy, tak świeżey jak i suszoney na Słone-
Ponieważ dotąd w wielu miejscach obeyscie z nim jest nie doskonale, i na żadnym
doświadczeniu oparte, a zatem nie użyteczne.

W Dominium Bankwitz między Namysłowem i Brzegiem w Szlązką Prus-
kiem leżącym znajduje się do sprzedania 200 Sztuk młodych kotnych Owiec z bar-
rudnami nayprzedniejszego gatunku swarzonich, sztuka po jednym Frydrychsdorze,
tudzież 30 do 40 Sztuk jedn r. c. nych baranów, sztuka po 10 Frydrychsdorów. Ce-
na na wybor z lepszego i doskonalszego gatunku jest wyższa. Dla przekonania się
o dobrym gatunku tego stada donosi się, iż cenar Pruski wełny z tychże owiec sprzedano
na ostatnim Jarmarku We ch-wskim po 125 talarow w monacie courant. Zyczący ku-
pna raczą się dla dalszey umowy zgłosić prosto do W. Hr. Sandreiskiego w Bankwitz.